

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

Уповільнення місячних темпів споживчої інфляції за підсумком липня стало результатом прояву сезонного зростання пропозиції в деяких сегментах продовольчого ринку. Разом з тим чинник війни і спричинене ним постійне пряме та потенційне зменшення пропозиції товарів та послуг на внутрішньому ринку не дало змогу сезонному чиннику досягти дефляційних масштабів в цілому. Вимушена заміна товарів, за якими спостерігається тимчасовий дефіцит, імпортованими аналогами розв'язує проблему дефіциту, але стимулює зростання цін через девальвацію гривні та збільшення фактичної вартості імпортованого сегменту споживчого ринку.

Очікується, що в разі відсутності значних негативних подій на фронті, цінова динаміка споживчого ринку поступово згасатиме, хоча ще й матиме певне сезонне прискорення до кінця року.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Липень 2019-2021	Липень 2022	Липень 2019-2021	Липень 2022
Зміни споживчих цін	7,2	22,2	-0,4	0,7
Базова інфляція	5,9	16,7	-0,1	1,2
Небазова інфляція	9,1	29,8	-0,7	0,1

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Цінова динаміка в липні стала результатом балансування, з одного боку, дії чинників сезонності на плодово-овочевому ринку, а з іншого – прояву перманентних сплесків дефіциту деяких товарів (які, хоча й мають нетривалий період існування, але зумовлюють зміни цін), істотного зростання вартості виробництва, збільшення імпортової складової в насиченні споживчого ринку (ціни, якої стимулюються девальвацією, у т. ч. встановленням вищого рівня фіксованого курсу), суттєвого рівня дефіциту бюджету тощо.

Довідково. За даними Держстату в липні споживча інфляція під переважаючим тиском сезонного чинника уповільнилася до 0,7% за місяць (3,1% червні, 2,7% у травні, 3,1% у квітні та 4,5% у березні цього року). У річному обчисленні (липень 2022 року порівняно з липнем 2021 року) і далі прискорювалася до 22,2% (з 21,5% у попередньому місяці), що в поточних умовах стало відображенням наслідків триваючої війни. У цілому з початку цього року ціни зросли на 18,2%.

Продовольчий ринок

Зростання цін на продукти харчування та безалкогольні напої у липні уповільнилося до 0,8% порівняно з 3,2% у червні у місячному розрахунку, але в річному розрахунку прискорилося відповідно до 28,9% з 27,7% з огляду на накопичення внутрішнього тиску за деякими найбільш затребуваними товарами.

Загалом упродовж липня ціни знизилися більш ніж на 20% позицій продуктів харчування, за якими Держстат проводить статистичне спостереження, а за іншими майже 60% позицій зростання цін сповільнилося порівняно з попереднім місяцем.

Рис. 1 Зміни споживчих цін, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 3 Індекси інфляційних та девальваційних очікувань, пунктів

Джерело: Info Sapiens

Основною причиною падіння цін на продовольчому ринку стало сезонне зростання пропозиції деяких товарів.

Серед традиційних сезонних проявів у липні було зафіксоване зниження цін на фрукти (на 5,4%) та овочі (на 1,9%). Також, на фоні переспрямування попиту та, відповідно, цінового тиску на деяких сегментах ринку, дефляційний прояв зафіксовано й на інших сегментах продовольчого ринку, зокрема подешевшали деякі крупи (ячні крупи – на 2,9%, пшоно та манні крупи – на 1%, пшеничні крупи – на 0,9%), а також борошно (на 2,2%), яловичина (на 2,4%) тощо.

Крім того, зростання цін на внутрішньому продовольчому ринку стримувалось і кон'юктурою світового ринку, де четвертий місяць поспіль продовжувалося падіння цін на продовольство (за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін у липні на 8,6% було нижчим порівняно з червнем).

Довідково. Попри поточне зниження продовольчих цін ситуація на світовому ринку залишається вкрай вразливою з огляду на цілу низку прискорюючих чинників, зокрема через високі ціни на добрива, енергоносії, а також коливання валютних курсів.

Незважаючи на традиційну активізацію сезонного дефляційного чинника в Україні, його вплив був приглушений суто «специфічними» витратними внутрішніми чинниками війни, зокрема втратою основних фондів, зростаючою потребою та вартістю фінансових ресурсів, витратами на релокацію, дорогою логістикою, зруйнованими виробничими ланцюжками, що в підсумку позначилося на зростанні вартості виробництва.

Також на ціни й надалі справляло негативний вплив постійне пряме та потенційне зменшення пропозиції товарів та послуг на внутрішньому ринку. З огляду на визначальну залежність ситуації від подій на полі бою та певні побоювання щодо тривалості активної фази війни, стриманими залишались і очікування бізнесу щодо майбутнього – за даними дослідження Advanter Group у липні 2022 року Індекс активності бізнесу (UBI – Ukrainian Business Index) становив лише 25,16 (нейтральний рівень – 50).

До цих уже сформованих війною в попередні періоди чинників у липні додався ще й новий не менш вагомий проінфляційний чинник – збільшення вартості імпортої складової через встановленням вищого рівня фіксованого курсу.

Довідково. У липні Національний банк, уперше з початку поточного запровадження фіксованого офіційного курсу, скорегував його – з 9:00 21.07.2022 на 25%, зафіксувавши на рівні 36,5686 грн/дол. США (з 29,2549 грн/дол. США).

Як результат поєднання цих чинників упродовж липня хоча й відбулося цінове уповільнення, але не таке суттєве як могло бути за відсутності поточних форс-мажорних воєнних умов.

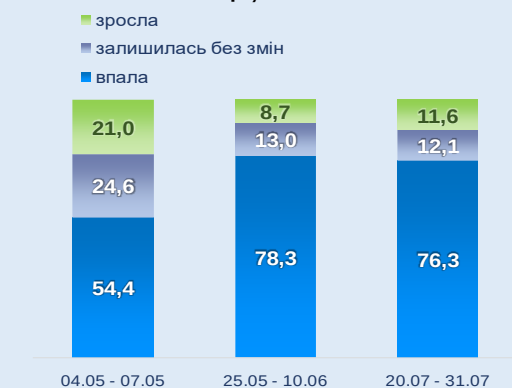
Основні групи продуктів харчування	Червень 2022	Липень 2022	
	Зміни за місяць, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.
Хліб і хлібопродукти	3,9	2,3	0,17
М'ясо та м'ясопродукти	3,3	1,5	0,16
Риба та продукти з риби	2,8	1,9	0,05

Рис. 4 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 5 Дослідження стану бізнесу щодо зміни кількості замовлень від клієнтів за останній місяць, %

Джерело: Advanter Group

Рис. 6 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

Джерело: Світовий банк, Держстат

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

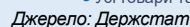
Загалом зростання цін на продукти харчування на 0,8% з огляду на визначальну їхню вагу сформувало понад 0,3 в.п. внеску до споживчої інфляції в цілому (або майже на 50%).

Ринок палива в липні в Україні та світі був дефляційним. За даними Світового банку за липень нафта марки Brent подешевшала на 9,3%. Це в сукупності із **відпрацюванням логістичних маршрутів постачання палива в Україну** та підвищенням рівня конкуренції на цьому ринку й **дало змогу не тільки стабілізувати внутрішні ціни на паливо та мастила, а і знизити їх** на 4,4% (порівняно зі зростанням до 21,3% місяцем раніше), а це «мінус» 0,1 в.п. до інфляції в цілому.

Ринок житлово-комунальних послуг

Ринок непродовольчих товарів

Рис. 7 Зміни споживчих цін на товари та послуги, % у річному обчисленні

Region	Change (%)
Одеська	6,1
Херсонська	3,3
Чернівецька	-0,4
Закарпатська	-0,6
Івано-Франківська	-0,6
Полтавська	-1,3
Житомирська	-1,8
Львівська	-2,0
Хмельницька	-2,5
Вінницька	-2,6
Тернопільська	-2,6
Миколаївська	-3,0
Київська	-3,0
Черкаська	-3,2
Кіровоградська	-3,7
Волинська	-5,1
Донецька	-5,1
Луганська	-5,4
Дніпропетровська	-6,1
Рівненська	-6,5
Сумська	-6,7
Харківська	-7,3
м.Київ	-9,4
Чернігівська	-13,1
Запорізька	-13,3

Джерело: Держстат

Графік порівняння змін внутрішніх цін на природний газ та змін європейських цін на природний газ (п. ш.) за період з січня 2021 по липень 2022 року.

Легенда:

- Зміни внутрішніх цін на природний газ
- Зміни європейських цін на природний газ (п. ш.)

На графіку видно, що внутрішні ціни на природний газ в Україні за період з січня 2021 по липень 2022 року зросли на 5,9%, тоді як європейські ціни зросли на 310,3%.

Джерело: Світовий банк, Держстат

за якими Держстат проводить статистичне спостереження), суттєвий вплив справляє чинник девальвації, який дещо посилений поверненням податків на імпорт у липні. У підсумку пришвидшилося зростання вартості таких товарів як легкові автомобілі (до 4% у липні з 2% у червні), електроінструменти (до 3,3% з 1,6% відповідно) тощо. Проте, його вплив за деякими категоріями товарів був компенсований **падінням доходів населення та, відповідно, попиту на товари першої необхідності**. Це, по суті, відображає динаміка цін на одяг та взуття, які за умов пріоритетів щодо придбання населенням товарів першої необхідності, поступово переходять до категорії товарів відкладеного попиту. Ціни за цією групою знижуються вже три місяці поспіль, зокрема в липні – на 3,5% («мінус» 1,4% у червні, «мінус» 0,2% у травні та «мінус» 2,6% з початку цього року). Також знизилися темпи зростання цін на мобільні телефони (до 0,6% у липні з 3% у червні). У підсумку **зростання базової компоненти інфляції, хоча й уповільнилося, але на противагу попередньому місяцю, мало визначальний вплив на рівень споживчої інфляції в липні і становило 1,2% за місяць (1,6% за червень), внесок – 0,7 в.п. (0,9 в.п. відповідно), та 16,7% у річному обчисленні (15,2% відповідно).**

Отже, намагання вирішити інфляційні проблеми використовуючи інструменти монетарної політики, скоріш за все, навіть з урахуванням очікуваного лагу, по-перше, не матимуть бажаного впливу, адже такий крок не може нівелювати чи, навіть, певним чином компенсувати тиск з боку чинників війни. По-друге, такі монетарні заходи знижують доступність кредитування, передусім, через їх надвисоку вартість, що лише підвищує роль Уряду як виняткового джерела державних програм кредитування.

Зростання небазової компоненти інфляції, на фоні відсутності тиску як з боку плодоовочевого ринку, так і ринків палива та житлово-комунальних послуг, було мінімальним – за розрахунками Мінекономіки **становило 0,1% за місяць (5,1% за червень), внесок – 0,02 в.п. (2,2 в.п. відповідно), у річному обчисленні небазова компонента також уповільнилася – до 29,8% (30,2% відповідно).**

Динаміка споживчих цін упродовж останніх місяців є свідченням адаптації економіки України до умов війни. Стабілізуються інфляційні очікування. Відтак, ймовірно, що в разі відсутності значних негативних подій на фронті цінова динаміка споживчого ринку поступово згасатиме, хоча ще й матиме певне сезонне прискорення до кінця року. Але рівня руйнівної сили для економіки в цілому, ймовірно, інфляція вже не досягне.

Головним ризиком перманентних сплесків різкого зростання цін практично у всіх секторах споживання залишається війна та пов'язані з нею шоки пропозиції.

Рис. 10 Ринок праці, тис. осіб

Рис. 11 Зміни грошової маси та бази, % у річному обчисленні

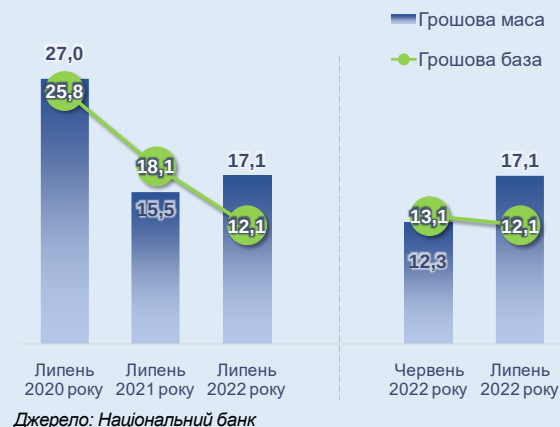

Рис. 12 Базова та небазова інфляція, % у річному обчисленні

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Червень 2022 року			Липень 2022 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	3,1	—	21,5	0,7	—	22,2
Базовий ІСЦ	1,6	0,92	15,2	1,2	0,66	16,7
Небазовий ІСЦ	5,1	2,18	30,2	0,1	0,02	29,8
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	3,2	1,40	27,7	0,8	0,38	28,9
Алкогольні напої, тютюнові вироби	2,4	0,22	19,3	1,3	0,12	19,9
Одяг і взуття	-1,4	-0,07	-4,3	-3,5	-0,17	-2,6
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,6	0,05	3,8	0,5	0,04	3,6
Водопостачання	0,0	0,00	12,8	0,0	0,00	12,8
Водовідведення	0,0	0,00	15,9	0,0	0,00	15,9
Електроенергія	0,0	0,00	-7,4	0,0	0,00	-7,4
Природний газ	0,0	0,00	9,4	0,0	0,00	5,9
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	1,2	0,0	0,00	1,2
Предмети домашнього вжитку	2,5	0,13	14,1	2,2	0,12	16,2
Охорона здоров'я	0,5	0,04	13,2	0,5	0,04	13,6
Транспорт	11,2	1,05	42,4	-0,3	-0,03	40,4
Паливо та мастила	21,3	0,59	90,9	-4,4	-0,12	77,7
Зв'язок	0,9	0,03	10,0	2,1	0,06	12,2
Відпочинок і культура	1,3	0,06	10,2	1,2	0,06	10,8
Освіта	0,1	0,00	15,9	0,1	0,00	16,1
Ресторани та готелі	1,3	0,03	15,9	1,6	0,04	16,4
Різні товари та послуги	1,7	0,07	13,9	1,8	0,07	15,0

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку